

Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen en overheidsbeleid

Programma Duurzaam Ondernemen in Internationale Context

Het programma 'Duurzaam ondernemen in internationale context' wordt uitgevoerd onder de vlag van MVO Nederland. Een groep van ongeveer 20 bedrijven werkt in de praktijk aan het implementeren van internationaal MVO-beleid. Gezamenlijk is bijvoorbeeld verkend op welke wijze samenwerking met maatschappelijke organisaties mogelijk is. De rol van de overheid is tot op heden echter onderbelicht gebleven.

Hieronder is in kaart gebracht wat de belangrijkste beleidsdocumenten of overheidsacties zijn op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Het zijn als het ware enkele 'high lights'. Er is heel veel beleid dat een MVO-effect heeft, denk bijvoorbeeld aan eisen aan producten die ingevoerd worden of het verpakkingenconvenant. Het is daarmee ook onmogelijk om een compleet overzicht te maken van overheidsbeleid dat effect heeft op of van belang kan zijn voor MVO. Er is alleen een uitzondering gemaakt voor het stoffenbeleid, zowel op EU als op nationaal niveau. De focus is hier verder op specifiek MVO-beleid: beleid waarbij het brede begrip MVO centraal staat.

Er is sprake van MVO-beleid op verschillende niveaus. Hieronder wordt beleid aangestipt van respectievelijk: Verenigde Naties, OESO, Europese Unie en Nederland. In de bijlage zijn nog verschillende relevante internationale organisaties met hun websites op een rij gezet.

➤ Verenigde Naties

De Millennium Doelen

<http://www.un.org/millenniumgoals/>

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties nam in september 2000 een historische verklaring aan. Deze Millennium Verklaring is een uiting van politieke consensus en bereidheid om de armoedebestrijding wereldwijd ter hand te nemen. Zij bevat acht internationale ontwikkelingsdoelstellingen (International Development Goals) die in 2015 gerealiseerd moeten zijn:

- Het uitroeien van extreme armoede en honger:
 - Halvering van het aantal mensen dat moet rondkomen van minder dan een dollar per dag.
 - Halvering van het aantal mensen dat honger lijdt.
- Basisonderwijs voor alle kinderen.
- Stimuleer gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Gelijke kansen voor jongens en meisjes in het basis- en middelbaar onderwijs, bij voorkeur al te realiseren in 2005.
- Vermindering van de kindersterfte in ontwikkelingslanden met tweederde ten opzichte van het niveau in 1990.
- Verlaging van de moedersterfte met driekwart ten opzichte van 1990.
- Aan (de verspreiding van) HIV/Aids, malaria en andere armoedeziekten wordt een halt toegeroepen.
- Waarborgen van een duurzaam milieu. Concreet: halvering van het aantal mensen zonder toegang tot veilig drinkwater en goede sanitaire voorzieningen.
- Ontwikkeling van een wereldwijd partnerschap voor ontwikkeling, waarbinnen onder andere gewerkt wordt aan

- een verhoging van de ontwikkelingshulp tot de afgesproken norm van 0,7 procent van het BNP;
- een open en eerlijk handels- en financieel systeem;
- een oplossing van het schuldenvraagstuk;
- de overdracht van nieuwe technologieën.

Global Compact

www.unglobalcompact.org

In 2000 sloten 50 grote internationale bedrijven zich aan bij het Global Compact initiatief: een oproep van VN-secretaris-generaal Kofi Annan aan het internationale bedrijfsleven om op vrijwillige basis 10 principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen te onderschrijven. Circa 1500 grote bedrijven uit 70 landen hebben het initiatief omarmd. Daarmee is het volgens de Verenigde Naties wereldwijd het grootste vrijwillige project op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Vormen van samenwerking zijn er ook met vakbonden en non-gouvernementele organisaties (ngo's).

The Global Compact's Ten Principles

The Global Compact's ten principles in the areas of human rights, labour, the environment and anti-corruption enjoy universal consensus and are derived from:

- [The Universal Declaration of Human Rights](#)
- [The International Labour Organization's Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work](#)
- [The Rio Declaration on Environment and Development](#)
- [The United Nations Convention Against Corruption](#)

The Global Compact asks companies to embrace, support and enact, within their sphere of influence, a set of core values in the areas of human rights, labour standards, the environment, and anti-corruption:

Human Rights

- [Principle 1](#): Businesses should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights; and
- [Principle 2](#): make sure that they are not complicit in human rights abuses.

Labour Standards

- [Principle 3](#): Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining;
- [Principle 4](#): the elimination of all forms of forced and compulsory labour;
- [Principle 5](#): the effective abolition of child labour; and
- [Principle 6](#): the elimination of discrimination in respect of employment and occupation.

Environment

- [Principle 7](#): Businesses should support a precautionary approach to environmental challenges;
- [Principle 8](#): undertake initiatives to promote greater environmental responsibility; and
- [Principle 9](#): encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies

➤ Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)

<http://www.oesrichtlijnen.nl>

De economieën van de rijke geïndustrialiseerde landen in de wereld zijn in toenemende mate met elkaar vervlochten geraakt als gevolg van de groeiende wereldhandel, investeringen, nieuwe technologieën en grensoverschrijdende vraagstukken zoals onder meer milieuverontreiniging. Deze toenemende verbondenheid vraagt om een grotere afstemming van het financieel- en sociaal-economisch beleid van de geïndustrialiseerde landen ten opzichte van elkaar. Daarnaast wordt de behoefte gevoeld om binnen de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) ook belangrijke maatschappelijke onderwerpen die in de geïndustrialiseerde wereld spelen te bespreken, zoals onderwijs, gezondheidszorg en migratie. De OESO vervult hierin een belangrijke rol.

Nederland beschouwt de OESO niet alleen als 'denktank' voor met name financieel-economische onderwerpen of een orgaan waar ideeën en ervaringen - met een daarbij behorend internationaal netwerk - kunnen worden uitgewisseld, maar ook als een organisatie waar gemeenschappelijke waarden en normen worden vastgelegd in codes en conventies en als een prenegotiatieforum waar bouwstenen worden gelegd voor toekomstige wereldwijde afspraken. Hoewel de leden van de OESO geografisch sterk uiteen liggen is sprake van een zekere homogeniteit, omdat gemeenschappelijke economische en democratische waarden en respect voor mensenrechten gedeeld worden. Via vertrouwelijke discussies, landenexamens en 'peer pressure' wordt internationale samenwerking tot stand gebracht waarvan de invloed verstrekkend is

Om op internationaal niveau gelijke spelregels te creëren voor het Nederlandse bedrijfsleven is het van belang om maatschappelijke kwesties een zo breed mogelijk draagvlak te geven. Hierin is een rol voor de overheid weggelegd. Als regelgeving op dit terrein gewenst is, is het beter dit in internationaal verband te ontwikkelen. Daarom zijn, mede op Nederlands initiatief in de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), de Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen ontwikkeld.

Deze Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen maken duidelijk wat overheden van het gedrag van ondernemingen verwachten. Ze bieden een handvat voor gedragscodes van ondernemingen om met de verschillende aspecten van duurzame ontwikkeling om te kunnen gaan. De Richtlijnen gaan onder andere in op werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen, wetenschap en technologie, milieu, openbaarmaking van gegevens, mededinging, financiering en belastingen. In die zin zijn de OESO Richtlijnen uniek in hun soort; de richtlijnen beperken zich niet tot één onderwerp, maar behandelen een reeks van thema's. De Richtlijnen zijn zeker niet alleen gericht op grote multinationals maar bedoeld voor *alle* ondernemingen met activiteiten in het buitenland.

De Richtlijnen worden onderschreven door regeringen uit de OESO-lidstaten en een toenemend aantal andere landen. Ze zijn tot stand gekomen in samenwerking met het bedrijfsleven, de vakbewegingen en andere maatschappelijke organisaties.

► Europese Unie

http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr/csr_commissionsact.htm
(website met overzicht van de "political milestones" betreffende MVO op EU-niveau)

Groenboek

In juli 2001 presenteerde de Commissie het *Groenboek* 'De bevordering van een Europees kader voor de maatschappelijke verantwoordelijkheid van bedrijven' met een tweeledig doel: een debat op EU-niveau over dit vraagstuk op gang brengen, en inventarisatie van Europese samenwerkingsmogelijkheden ter bevordering van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van bedrijven.

Naar aanleiding hiervan heeft de Commissie haar visie op het belang en de verschillende aspecten van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) geformuleerd. Bijzondere aandacht krijgen knelpunten bij het integreren van MVO-beginselen in bedrijfsstrategieën. Dit brengt de Commissie tot voorstellen voor een Europese strategie voor de bevordering van MVO bestaande uit

- bevordering van de kennis van positieve gevolgen van MVO voor het bedrijfsleven
- uitwisseling van ervaringen en goede praktijken inzake MVO tussen bedrijven
- bevordering van MVO managementcapaciteiten
- bevordering van MVO onder het MKB
- facilitering van convergentie en transparantie van MVO praktijken en instrumenten
- oprichting van een 'EU Multi-Stakeholder Forum' inzake MVO.
- integratie van MVO in het beleid van de Gemeenschap op terreinen als werkgelegenheid en sociale zaken, ondernemingen, milieu, consumentenzaken, overheidsopdrachten en externe betrekkingen, incl. ontwikkeling en handel.

Multi-stakeholder Forum

De Europese Commissie heeft in 2004 een multi-stakeholder forum bijeengebracht waaraan bedrijven, NGO's, werkgeversorganisaties en vakbonden deelnamen. Doel was om innovatie, transparantie, uitwisseling van ervaringen en afstemming van MVO-instrumenten te bevorderen. Dit gebeurde door:

- kennis te vergroten met betrekking tot de relatie van duurzame ontwikkeling met MVO door kennis en ervaring bij elkaar te brengen, met extra aandacht voor het MKB
- te verkennen in hoeverre het gewenst is richtlijnen op te stellen binnen het kader van Europese wetgeving en internationaal erkende richtlijnen die er al zijn.

Het eindrapport, verschenen zomer 2004, is te vinden op

forum.europa.eu.int/irc/empl/csr_eu_multi_stakeholder_forum/info/data/en/csr%20ems%20forum.htm

Het rapport geeft vooral aan op welke punten consensus is bereikt tussen de verschillende partijen en geeft als drie belangrijkste beleidsadviezen aan de Commissie:

- stimuleren van bewustwording over MVO en verspreiden van kennis over MVO
- het ontwikkelen van competenties om MVO te mainstreamen
- garanderen/stimuleren van een omgeving die MVO ondersteunt.

In het rapport wordt uitgebreid op deze adviezen ingegaan.

Europese stoffenregelgeving: REACH?

REACH staat voor Registration, Evaluation, Authorisation and restriction of Chemicals. Het is de naam van het voorstel van de Europese Commissie voor nieuwe EU-stoffenregelgeving van oktober 2003. Het EU-voorstel voor stoffenregelgeving is een verordening die rechtstreekse werking heeft, dat wil zeggen dat het voorstel niet eerst in nationale wetgeving hoeft te worden omgezet.

De ontwerpregelgeving komt in de plaats van ruim zestig bestaande richtlijnen en verordeningen. Het gaat om één geïntegreerd systeem voor de registratie, de evaluatie, beperkende maatregelen en de autorisatie (vergunningverlening) van chemische stoffen. REACH legt de ondernemingen die chemische stoffen produceren, importeren en gebruiken, de verplichting op om informatie te verzamelen over de eigenschap van een stof, de aan het gebruik verbonden risico's te beoordelen en de nodige maatregelen te nemen om de eventueel door hen geconstateerde risico's te beheersen. Door de gekoppelde verplichting van gegevens verzamelen, beoordelen en zelfstandig maatregelen

nemen zal de bewijslast voor het in de handel brengen van veilige chemische stoffen worden verschoven van de overheid naar de industrie.

Over de ontwerpverordening van de Europese Commissie zal de komende jaren nog flink onderhandeld worden. Nederland vindt het van het grootste belang dat het Europese systeem een goede bescherming biedt voor mens en milieu en dat de regelgeving tegelijkertijd praktisch werkbaar wordt voor bedrijven en de overheid.

Overig beleid/overige publicaties

De Europese commissie heeft naast bovenstaand beleid de laatste jaren met name gewerkt aan “awareness raising” en “development of tools”.

Onderstaande documenten zijn te downloaden via de website

Europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr

- Communication on Corporate Social Responsibility
- ABC of CSR instruments
- Mapping instruments for CSR
- National CSR public policies (overzicht van MVO-beleid van de verschillende lidstaten)

► Nederland

Het beleid dat de Nederlandse regering voert op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is hoofdzakelijk gebaseerd op het SER-advies 'De winst van waarden' (<http://www.ser.nl/publicaties/default.asp?desc=B19054>) uit 2000. De kern van dit advies is dat MVO zich van 'onderop' zou moeten ontwikkelen. Dit betekent dat MVO de primaire verantwoordelijkheid is van ondernemingen en dat de kaders voor MVO voort moeten komen uit een maatschappelijke discussie tussen ondernemingen, NGO's, maatschappelijke organisaties en burgers. De reden dat de regering algemeen bindende regelgeving niet gewenst acht is tweeledig. Enerzijds is de regering van mening dat als zij algemeen bindende regels zou opstellen deze zouden verworden tot minimumeisen. Ondernemers zouden daardoor niet meer geprikkeld worden om zich extra in te spannen voor de samenleving. Anderzijds moeten organisaties een organisatiespecifieke invulling geven aan MVO door de verschillende aard van het productieproces. De Nederlandse regering heeft eveneens het advies van de SER overgenomen dat MVO tot de kernactiviteiten van ondernemen moet behoren. Dit betekent dat charitatieve activiteiten van ondernemingen, zoals bijvoorbeeld het sponsoren van goede doelen, niet onder maatschappelijk verantwoord ondernemen vallen.

In internationaal verband heeft Nederland de ILO-verdragen geratificeerd en de OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen onderschreven. Het ILO-verdrag is opgenomen in de Nederlandse wet- en regelgeving en dus dient de Nederlandse overheid er op toe te zien dat Nederlandse ondernemers deze wetten, ook in hun buitenlandse activiteiten, naleven. Nederland ondersteunt daarom internationale initiatieven, zoals het Global Reporting Initiative, die er op gericht zijn ondernemers te stimuleren meer openheid te geven over al hun ondernemingsactiviteiten.

Bij het overheidsbeleid voor duurzaam ondernemen zijn de ministeries van VROM, Economische Zaken (EZ), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Verkeer en Waterstaat (V&W) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) betrokken. De staatssecretaris van EZ is in de ministerraad de coördinerend bewindspersoon voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

Ministerie van Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking

Nota Duurzame daadkracht

http://www.minbuza.nl/default.asp?CMS_ITEM=F4C5294CBF4C46278832764DDE0066EBX1X63250X48

De ministerraad heeft ingestemd met het actieprogramma voor Duurzame Ontwikkeling. In dit programma, dat de titel Duurzame Daadkracht meekreeg, geeft het kabinet aan hoe zij invulling wil geven aan de afspraken die in september 2002 zijn gemaakt tijdens de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling in het Zuid-Afrikaanse Johannesburg.

Het programma bestaat uit een internationale en een nationale strategie. Voor de uitvoering van het internationale deel stelt de regering een startbedrag van 30 miljoen euro per jaar beschikbaar.

Nederland neemt deel aan een aantal partnerships, samenwerkingsverbanden tussen overheden, bedrijven, internationale organisaties en niet-gouvernementele organisaties (NGO's). De regering hecht grote waarde aan deze vorm van samenwerking door de extra kennis, ervaring en geld die bedrijven en NGO's met zich meebrengen.

De internationale strategie is eigenlijk een pakket concrete maatregelen, gericht op de vijf thema's die de VN als prioriteiten zien: water, energie, gezondheid, landbouw en biodiversiteit.

Nederland voegt daar het thema handel en investeringen aan toe, omdat dit een belangrijke bedrage kan leveren aan duurzame ontwikkeling, en dan met name armoedebestrijding.

Ondernemen tegen Armoede

http://www.minbuza.nl/default.asp?CMS_ITEM=MBZ427139

In 2000 brachten het ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Economische Zaken de notitie Ondernemen tegen Armoede uit. In 2001 volgde een aanvulling op de notitie. In de notities wordt de Nederlandse visie uiteengezet op de relatie tussen economie en ontwikkelingssamenwerking. Op drie niveaus moet de particuliere sector (dus de productieve bedrijvigheid) in ontwikkelingslanden gestimuleerd worden: internationaal, nationaal (het ondernemingsklimaat) en op bedrijfsniveau (enerzijds Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, anderzijds ook concrete steun aan bedrijven).

Internationaal moeten de voorwaarden gecreëerd worden op het terrein van handel, investeringen, schulden en hulp. Een coherent beleid is nodig. De Europese markt moet meer worden opengesteld voor bijvoorbeeld landbouwproducten uit arme landen. Voor de Nederlandse landbouw is liberalisering overigens niet zo bedreigend als voor andere EU-lidstaten. In de zuidelijke EU-lidstaten zouden bijvoorbeeld de katoen- en tabakproductie geheel en de rijstproductie gedeeltelijk verdwijnen als er echt geliberaliseerd zou worden. Zij kunnen niet op tegen de concurrentie uit de ontwikkelingslanden.

De keerzijde van het scheppen van goede internationale omstandigheden voor ontwikkelingslanden is dat zij hun markten ook meer moeten openstellen. Maar Nederland vindt niet dat die markten zomaar opengegooid moeten worden. Het gaat om 'sequencing', gefaseerde, geleidelijke liberalisering. Liberalisering in algemene zin is goed, maar er moet steeds opnieuw gekeken worden naar de effecten van liberalisering. Als bijvoorbeeld de energiemarkt wordt geliberaliseerd, moet er eerst gekeken worden of er geen sprake is van een monopolie. Een monopolie kan leiden tot hogere energieprijzen, waardoor armere bevolkingsgroepen die energie niet meer kunnen betalen.

Bedrijfslevenprogramma's

In een ongeveer dertig landen werkt Nederland samen via een bedrijfslevenprogramma. Het doel van zo'n programma is het stimuleren van werkgelegenheid in de particuliere sector in ontwikkelingslanden. Gezamenlijke investeringen van Nederlandse en lokale bedrijven kunnen financiële steun krijgen, uiteraard op voorwaarde dat de ontwikkeling van het land ermee gediend is. De bedrijfslevenprogramma's bestaan op dit moment uit het Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM) en het programma voor Ontwikkelingsrelevante export Transacties / Milieu en Economische Verzelfstandiging (ORET/MILIEV, <http://www.fmo.nl/nl/producten/kapitaalgoederen.php>).

Publiek-Private Partnerschappen

Duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding in ontwikkelingslanden kunnen niet worden gerealiseerd zonder de betrokkenheid van het (inter)nationale bedrijfsleven. Het bedrijfsleven is cruciaal voor economische ontwikkeling, als werkgever en vanwege de aanwezige managementcapaciteit en efficiëntie. Zij speelt een belangrijke rol bij het gebruik en beheer van natuurlijke hulpbronnen.

De minister voor Ontwikkelingssamenwerking wil het bedrijfsleven meer betrekken bij armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling in de partnerlanden. Op basis van partnerschap wordt samenwerking gezocht met bedrijven, maatschappelijke organisaties en kennis- en onderzoeksinstituten.

Het (inter)nationale bedrijfsleven wordt uitgenodigd om met innovatieve ideeën en initiatieven voor publiek-private partnerschappen te komen waarmee een directe bijdrage wordt geleverd aan armoedebestrijding. Een partnerschap moet duurzame ontwikkeling bevorderen op de gebieden van water, energie, gezondheid, landbouw en biodiversiteit. Hiertoe is een 'call for ideas' geformuleerd

Handelsmissies

Sinds november 2002 organiseert het Ministerie van Economische Zaken samen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken handelsmissies naar ontwikkelingslanden. Deze missies staan in het teken van MVO en hun gezamenlijke notitie 'Ondernemen tegen armoede'. In deze notitie stelt men dat de particuliere sector, zowel buitenlandse multinationals als lokale ondernemingen, zoveel mogelijk betrokken moet worden bij het bevorderen van duurzame economische groei in ontwikkelingslanden. 'Deze economische groei moet gepaard gaan met duurzame werkgelegenheidscreatie, met voorzieningen in gezondheidszorg en onderwijs, met hervormingen in de toegang tot land en andere productiemiddelen, met het bevorderen van sociale organisatie, met behoorlijke lonen en met aandacht voor de meest kwetsbare groepen.' (Ondernemen tegen armoede: Notitie over Economie en Ontwikkeling 2002: 6) In deze visie gaan economische groei en MVO dus samen.

Ministerie van VROM

De afgelopen 30 jaar was het milieubeleid er vooral op gericht milieuproblemen op te lossen en te voorkomen. VROM verwacht dat de komende decennia het accent verschuift naar het duurzaam beheer van natuur, energie en ruimte. Daar hoort ook duurzaam ondernemen bij.

Tot eind 2001 was het beleid voor duurzaam ondernemen te versnipperd en te verspreid over verschillende afdelingen en directies. Ook ontbrak een overkoepelende strategie voor duurzaam

ondernemen. Begin 2002 heeft VROM zo'n strategie geschreven en wil het departement meer vraaggericht gaan werken. VROM gaat bij duurzaam ondernemen meer uit van de wensen van ondernemers, burgers en bijvoorbeeld belangengroeperingen. Het ministerie stimuleert deze groepen om duurzaam te ondernemen en consumeren en faciliteert hen daarbij.

VROM richt zich op ondernemers, burgers, maatschappelijke en intermediaire organisaties en overheden en hun uitvoeringsorganisaties. Doelen daarbij zijn om bedrijven aan te zetten tot duurzaam ondernemen, burgers en maatschappelijke organisaties betrokken maken of houden bij de ecologische, economische en sociale gevolgen van productie en consumptie, en overheden faciliteren (zorgen voor voldoende kennis en middelen) om duurzaam ondernemen en consumeren te promoten en uit te voeren.

VROM bevordert duurzaam ondernemen en consumeren aan de hand van volgende aandachtspunten:

Internationale samenwerking

VROM wil stap voor stap en in overleg met andere landen het internationale bedrijfsleven aanzetten tot duurzaamheid. Het ministerie wil uiteindelijk dat milieukosten in de prijzen van producten en diensten worden verrekend en dat ondernemingen openheid geven over de milieu-gevolgen van hun productie. Internationale samenwerking is hiervoor onontbeerlijk. Als Nederland dit alleen aanpakt, gaat dit ten koste van de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven.

Duurzaamheidsdoelen bedrijven

VROM werkt eraan om in overleg met het bedrijfsleven per bedrijfstak of branche doelstellingen te ontwikkelen die de duurzaamheid van bedrijfsprocessen kostenefficiënt bevorderen. Convenanten met de industrie moeten naast milieudoelen ook duurzaamheidsdoelen krijgen. In 2004 zal VROM, in ieder geval met de zuivelindustrie, specifieke uitgangspunten of doelen voor duurzaam ondernemen vaststellen, die worden vastgelegd in een convenant.

Stimuleren andere overheden

VROM spoort lagere overheden, die rechtstreeks contact hebben met lokale bedrijven, aan om duurzaam ondernemen te stimuleren. In het programma 'Met preventie naar duurzaam ondernemen' (Predo) stimuleert VROM de uitvoering van voorbeeldprojecten waarin op lokaal niveau bedrijven ervaringen opdoen met duurzaam ondernemen. Ook overlegt VROM met gemeenten over het aanpassen van lokale regelgeving, bijvoorbeeld om de lastendruk voor bedrijven te verminderen. VROM stimuleert overheden om een vergunning op hoofdlijnen te verlenen aan bedrijven die dat verdienen.

Voorbeeldfunctie

VROM heeft een intern milieuzorgsysteem (zie <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=11487>). In 2004 zal VROM verdergaande stappen zetten, bijvoorbeeld via duurzaam inkopen. VROM zal ook andere departementen en overheden aansporen tot duurzaam inkopen.

Duurzaam consumeren

VROM stimuleert consumenten om duurzame producten te kopen en zo bedrijven aan te zetten tot duurzaam ondernemen. VROM ondersteunt het initiatief van consumentenorganisaties om voor producten een index voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (VMO-index) te ontwikkelen. Bij het vergelijken van producten kunnen consumenten dan, naast prijs en kwaliteit, ook duurzaamheid mee laten wegen.

Organisaties voor natuur-, milieu- en consumentenbelangen spelen een belangrijke stimulerende rol voor burgers en consumenten. VROM ondersteunt deze organisaties met de stimuleringsregeling Maatschappelijke organisaties en milieu (SMOM), zie dossier SMOM: <http://www.vrom.nl/smom>. Dossier duurzaam ondernemen: <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=9884>

Project Platform Duurzaamheidscriteria

Het project platform duurzaamheidscriteria is een rechtstreeks vervolg op het SER-advies over keurmerken (<http://www.ser.nl/contact/default.asp?desc=viewdetail&docID=b22676>) dat in 2004 verscheen. Er is een interdepartementale projectgroep om te onderzoeken of een platform voor duurzaamheidscriteria een zinvolle stap zou zijn. In deze projectgroep zitten VROM (trekker), LNV en EZ. De projectgroep heeft een onderzoek laten doen door Good Company onder bedrijven en maatschappelijke organisaties naar de wenselijkheid van zo'n platform. Er blijkt veel scepsis te zijn over nut en noodzaak van een nieuw platform, maar er gaan zeker ook stemmen op om keten- of sectorale initiatieven die aan de slag willen met het opstellen van criteria voor producten te stimuleren. VROM wil graag een vervolgonderzoek naar de specifiek behoeften van het MKB. Het expertisecentrum LNV doet momenteel deskresearch naar dit onderwerp.

Stoffenbeleid

Bij de ontwikkeling en uitwerking van het stoffenbeleid is gebleken dat zowel nationaal als in de Europese Unie, een aantal elementen van groot belang is om het doel (schoon milieu en een gezonde werk- en leefomgeving voor de mens) te kunnen bereiken.

- *Kennis vergroten* over de gevaren en risico's van stoffen. Om de kennisachterstand snel in te halen voor de meest relevante stoffen, is een vorm van prioritering noodzakelijk (zie punt 3: Stoffen prioriteren).
- *Kennis delen* over de gevaren en risico's zodat iedereen (bedrijven, consumenten) zijn verantwoordelijkheid kan nemen. Bovendien kan door het delen van kennis worden voorkomen dat op meer plaatsen dezelfde informatie via dierproeven wordt gegenereerd. Ook kan openbaarmaking helpen de maatschappelijke onrust weg te nemen.
- *Stoffen prioriteren*. Stoffen die het grootste gevaar of risico opleveren voor mens en milieu krijgen zo de meeste aandacht.
- Bedrijven moeten verantwoord omgaan met stoffen door hun *zorgplicht* in acht te nemen. Daarvoor is een kwaliteitsverbetering van het stoffenbeleid op ondernemingsniveau nodig. Bij zorgplicht hoort ook ketenverantwoordelijkheid: de verantwoordelijkheid van een bedrijf om aan de afnemers of gebruikers van zijn stoffen of producten alle relevante informatie te geven zodat ook zij daarmee verantwoord kunnen omgaan. Andersom geldt een verantwoordelijkheid voor de afnemer om de leverancier hierom te vragen en om zelf de benodigde informatie over het boogde gebruik te leveren.

Naast bovengenoemde speerpunten is een juiste en duidelijke verdeling van taken en verantwoordelijkheden van belang. Het is de taak van het bedrijfsleven om kennis te creëren en beschikbaar te stellen en op grond daarvan maatregelen te nemen.

Nationaal stoffenbeleid

In april 2004 heeft het kabinet de Uitvoeringsnota SOMS (Strategie Omgaan met Stoffen) goedgekeurd. Deze nota is de vierde en laatste die vanuit het SOMS-programma aan de Tweede Kamer is aangeboden. Het is een rapportage over de activiteiten die in gang zijn gezet op basis van de beleidsvoornemens uit de Strategienota SOMS van maart 2001. Nadat de Tweede Kamer deze strategie had goedgekeurd, is gestart met de uitwerking ervan om een brug te slaan tussen strategie en uitvoering. Over de vorderingen is in twee voortgangsrapportages verslag gedaan aan het parlement (december 2001 en oktober 2002, zie. De uitvoeringsnota vormt de afronding van de beleidsontwikkeling en -uitwerking en meldt de ervaringen die daarbij zijn opgedaan. Hij beschrijft hoe de uitvoering eruit ziet en besluit met de wensen die Nederland heeft ten aanzien van de toekomstige EU-stoffenregelgeving (REACH).

Convenant Stoffen

In 2003 zijn nieuwe besprekingen gestart tussen de werkgeverskoepel VNO-NCW en diverse ministeries (Sociale Zaken en Werkgelegenheid, VROM, Economische Zaken, Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Verkeer en Waterstaat) om te bezien of het mogelijk was de huidige kennisinfrastructuur in ketens, branches en bedrijven te verbeteren en op die manier de speerpunten 'kennis delen' en 'zorgplicht' nader vorm te geven. De besprekingen hebben geleid tot een convenant, dat in januari 2004 is getekend door bovengenoemde partijen én door een tiental branches die in 2004 een actieplan gaan opstellen om te komen tot verbetering van de kennisinfrastructuur. U kunt het Convenant Stoffen downloaden via de website van VROM.

De brancheorganisaties die het convenant hebben ondertekend zijn:

- Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten (NVZ);
- Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI);
- Verbond van Handelaren in Chemische Producten (VHCP);
- Nederlandse Cosmetica Vereniging (NCV);
- Federatie Metaal- en Electrotechnische bedrijven (FME);
- Vereniging van Nederlandse Tapijfabrikanten (VNTF);
- Scheeps-, industrie-, milieu- en technische onderhoudsactiviteiten (SITO);
- Vereniging Nederlandse Textielindustrie (VTN);

- Ondernemersorganisatie Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten (OSB);
- Federatie NRK, brancheorganisatie voor de rubber- en kunststofindustrie.

De doelstellingen van het convenant zijn:

- Verbetering van de kennisinfrastructuur, op zo'n manier dat bedrijven de risico's van stoffen goed kunnen inschatten om de kans op ongelukken te minimaliseren;
- Vergroting van het inzicht in deze risico's onder werknemers, consumenten en gebruikers (zowel professioneel als ambachtelijk);
- Bij de uitvoering van het convenant is een grote rol weggelegd voor brancheorganisaties en bedrijven.

De partijen hanteren bij het convenant een integrale benadering van de bescherming van de mens (als werknemer en als consument) en het milieu. De informatiebehoefte over stoffen die binnen ketens bestaat betreft immers zowel milieu- als arbo- als consumentenveiligheidsaspecten.

Ministerie van Economische Zaken

Het Ministerie van Economische Zaken ziet de overheid als een change-agent die partijen bij elkaar brengt en uitdaagt tot innovatieve samenwerking. Een goed voorbeeld daarvan zijn gezamenlijke *handelsmissies* (zie ook Ministerie van Buitenlandse Zaken) voor initiatieven op het vlak van MVO en ondernemen tegen armoede. Daarnaast promoot EZ de OESO-richtlijnen op verschillende wijzen. Het Nationaal Contactpunt voor de OESO-richtlijnen is ondergebracht bij EZ. Zie verder onder het kopje "OESO".

Ondernemen tegen Armoede

Zie onder Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Onderzoeksprogramma MVO

In de periode 2002-2004 is een onderzoeksprogramma MVO uitgevoerd met subsidie van EZ. MVO Nederland is nu gevraagd om een voorstel voor een vervolgonderzoeksprogramma in te dienen. Voor een overzicht van de resultaten van het afgeronde onderzoeksprogramma, zie: <http://www.p-plus.nl/beelden/wetenschap.pdf>

MVO Nederland

Het Ministerie van Economische Zaken heeft, naar aanleiding van het SER-advies "Winst van Waarden" het initiatief genomen tot de oprichting van MVO Nederland. Voor meer informatie: www.mvonederland.nl

Ministerie van LNV

'Groen ondernemen, innovatieve kracht'

In de ambitie 'Groen ondernemen, innovatieve kracht' van LNV wordt gesproken over duurzaam ondernemen. Dit houdt onder meer in: meer aandacht voor milieu, dierenwelzijn én productkwaliteit. LNV stimuleert duurzaamheid vanuit de gedachte dat maatschappelijk verantwoord ondernemen nieuwe kansen op de markt biedt en bijdraagt aan een meer duurzame samenleving. Centraal in duurzaam ondernemen staan de zogenoemde drie P's, *People, Planet, Profit*. Er is pas echt sprake van duurzaamheid als deze drie P's met elkaar in balans zijn.

LNV-beleid wil voor duurzaam ondernemen niet allerlei regels en wetten in het leven roepen, het ministerie is zelfs druk bezig de administratieve lasten terug te dringen. Wat LNV wel doet is verschillende doelgroepen stimuleren meer duurzaam te ondernemen. Hiervoor heeft het ministerie op een aantal terreinen initiatieven ontplooid:

- Duurzame Ontwikkeling internationaal
- Duurzame Ontwikkeling nationaal

- Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
- Transitie Duurzame Landbouw
- Duurzame Visserij

Nota 'Vitaal en samen'

De samenleving streeft naar duurzaamheid en duurzame ontwikkeling. Dit vormt de rode draad in de beleidsnota 'Vitaal en samen' het beleidsprogramma voor 2004-2007 van het ministerie van LNV. 'Vitaal' staat voor de balans tussen *people, profit en planet*. Het gaat daarbij om nieuwe evenwichten en afwegingen tussen natuur, landschap en productie. Dat geldt in het bijzonder voor Nederland dat dicht bevolkt is, krap in de ruimte zit en veel vee en een grote, belangrijke, productieve agrofoodsector heeft. 'Samen' staat voor samenwerking tussen partijen tot het nemen van verantwoordelijkheid. De bijbehorende overheidsrol is er een van ruimte bieden en richting wijzen; een overheid die beweegt van zorgen voor naar zorgen dat. Voor LNV betekent dit een andere manier van werken: het ministerie concentreert zich niet meer op wat niet mag, maar op wat zou kunnen en wat zou moeten. Een mooi voorbeeld van deze nieuwe visie op inhoud, rol en werkwijze van de overheid is het debat dat in het najaar van 2003 is gevoerd over de toekomst van de intensieve veehouderij in Nederland. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) draagt bij aan duurzaamheid en staat daarom hoog in het vaandel bij LNV. MVO kan een bijdrage leveren aan de versterking van de concurrentiepositie van het Nederlandse agrocluster. Daarnaast kan MVO helpen de volgende doelen te realiseren: een duurzame samenleving en een andere verdeling van de verantwoordelijkheid tussen overheid en bedrijfsleven (met meer eigen verantwoordelijkheid voor het bedrijfsleven).

MVO stimuleringsprijs 2005

In het najaar wordt voor de derde keer de MVO-stimuleringsprijs uitgereikt. Bedrijven en organisaties uit de hele agrarische keten kunnen meedingen naar deze prijs door een voorstel in te dienen op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. In dat voorstel moeten ze aandacht schenken aan de drie 'p's': people, planet en profit in hun bedrijfsvoering. Het ministerie van LNV, LTO Nederland en Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI) organiseren deze prijsvraag.

Het ministerie van LNV wil MVO onder de aandacht brengen van een brede groep ondernemers en organisaties uit het agrocluster, in alle schakels van de keten en in alle sectoren.

Samen werken aan winst

Boekje met voorbeelden van maatschappelijk verantwoord ondernemen. In deze uitgave staat de verbinding tussen winst en MVO centraal.

BIJLAGE

OVERIGE RELEVANTE INTERNATIONALE (OVERHEIDS)ORGANISATIES

United Nations Industrial Development Organization (UNIDO)

The United Nations Industrial Development Organization helps developing countries and countries with economies in transition in their fight against marginalization in today's globalized world. UNIDO has a Partnership Programme with private business.

www.unido.org

World Trade Organisation (WTO)

Website: www.wto.org

Centrum ter Bevordering van de Import uit Ontwikkelingslanden (CBI)_

Website: www.cbi.nl